

## Aardbeving.

Er zullen zijn aardbevingen in verschillende plaatsen.  
De Geest en de Bruid zeggen: Kom!  
Matth. 24: 7.  
Openb. 22: 17.

Voor 't dakraam sta ik in den avondschemer;  
Een lichtflits split de lucht,  
De donder gromt en wolken jagen  
In toomeloze vlucht.  
... Heer, komt Gij nu?

Mijn hart is vol van twijfelbange vragen;  
Wie, die een antwoord geeft?  
't Zal zijn, dat in het laatst der dagen...  
De aarde heeft gebefd:  
Verwacht ik U?

Ik ben zoo jong nog en het blijde leven  
lokt mij en zegt: — Geniet!  
'k Moest roepen: — Kom, kom, Heere Jezus!  
Maar fluister: — Nee, nog niet  
Heer, nu nog niet.

Heer, maak mij los van wereldsche genieting;  
Geef in mijn hart Uw vrede.  
Dan hoor ik Geest en bruid verlangen,  
Dan juich ik met hen mee:  
Kom Heer, kom nu!

E.

C. P.

geschreven is in den laatsten tijd, wel duidelijk, dat  
Ds Joh. Jansen gelijk heeft, wanneer hij zegt: „Men  
moet bij dezen grooten canonicus er goed op letten tegen  
wie hij strijdt, tegen Rome of tegen de Independenten.  
Opereert hij tegen de Independenten, dan verdedigt hij  
het beslissend en bindend karakter der synoden”<sup>1)</sup>.

Uit den strijd der meeningen, die op dit punt van  
den tijd der Hervorming af in de Gereformeerde Kerken  
geheerscht heeft, is het reeds duidelijk, dat men, bij  
bestrijding van de rechtmatigheid der hogere machten  
boven de plaatselijke kerken, niet het recht heeft met  
verwijten te komen als „verbreking van de historie”,  
„loslating van de continuïteit”, „op-losse-schroeven-stel-  
ling van het kerkrecht” enz.

Het is toch historisch onwederlegbaar, dat de kerk-  
hervorming een bevrijding was van het monster der  
hiërarchie, en dat, hoezeer velen ook vreesden en waar-  
schuwden, de kerk in Nederland toch weer geraakt is  
in de macht van een nieuwe hiërarchie. De afscheiding  
zoowel als de Doleantie was opnieuw een reactie hier-  
tegen en een bevrijding van het juk. En tot dusverre  
is het beest nog niet teruggekeerd, zodat wij liggen  
in zijn macht. Dank zij den strijd onzer vaderen is  
de continuïteit van de hiërarchie gebroken! Wanneer  
dit nu door „Credo” het „oude kerkrecht” wordt ge-  
noemd, dan deelen we niet in den jubel van dit blad,  
„dat het in onze kerken nooit werd losgelaten maar  
gedurende een korte periode iets eenzijdig werd belicht”  
(dit komt dan vooral voor rekening van de groote  
mannen der Doleantie, P.), „dat dit sinds Assen voorbij  
is, en dat wij thans weer leven onder het oude  
kerkrecht”.

Maar wanneer hier iets van waar is, dan verzetten  
we ons, vooralsnog, in 't belang van de duurzame  
vrijheid onzer kerken, met alle macht tegen het groote  
gevaar, dat zich vertoont, waarin wij duidelijk merken  
„de klauw van het beest”.

Men moet daarom den moed prijzen van degenen,  
die de vrijheid van de plaatselijke kerk hiertegenover  
in het licht hebben durven plaatsen, niettegenstaande

1) „Het tuchtrecht der meerdere vergaderingen”, pag. 44.

stroomden de woorden, dan voelt ge op eens, dat het  
hoogste punt zijner gedachten bereikt is.

En nu dit tooverwoord van persoonlijkheid  
wat is het weer anders dan de centrale uitdrukking  
voor het fatale stelsel van de subjectieve levens- en  
wereldbeschouwing?

Persoonlijkheid, dat is juist het subject!

De vergoding van het subjectieve”<sup>3)</sup>.

Heel het terrein heeft Dr Kuyper verkend. Alle  
vijanden ontdekte hij. Het was al subjectivisme. Alle-  
maal even slecht. En de waarheid is nooit een combi-  
natie van twee of meer van die afgoderijen, behoorlijk  
in evenwicht gehouden, en tegen elkander uitgebalan-  
ceerd — neen, de waarheid is het andere, het tegen-  
over dat alles staande. Het levende Woord van den  
levenden God.

En alle subjectivisme leidt tot separatisme, want het  
scheurt de gemeenschap der heiligen en leidt tot de  
vorming van secten, richtingen, partijen  
en groepen, die zich van elkaar afzonderen naar  
puur wereldsche criteria. Het subjectivisme kweekt  
mensen, die zich bij elkaar aansluiten — en dus van  
de rest zich afzonderen — vanwege gelijkheid van  
denk-beelden, gevoelens, vroomheid, lig-  
ging, sympathie enz. En de consequente doorvoe-  
ring der persoonlijkheidsvereering vernietigt tenslotte  
alle levensverband en maakt den mensch tot den een-  
ling, den eenzame, den in-zich-zelf-genoegezame.

H.

C. V.

3) Idem, No. 387.

Zeker, als ons eeuwenoude kerkrecht niet deugt,  
moet het houteel er in.

Maar dan moet men wel heel zeker zijn van zijn  
zaak.”

De schrijver verstaat onder het „oude kerkrecht” dat  
„kerkrecht”, waarbij de meerdere vergaderingen hoo-  
gere machten zijn, die het recht en de bevoegdheid  
bezitten, eigenmachtig in de zaken van de plaatselijke  
kerk in te grijpen en ambtsdragers aldaar te ontsetten  
uit het ambt.

Hetzelfde kerkrecht dus, dat door Prof. Dr S. Greijdanus  
„nieuw kerkrecht” wordt genoemd.

De schrijver acht de debatten over deze kwestie op  
het doode punt gekomen.

Waar hij echter degenen, die tegen dit kerkrecht  
bezwaar hebben, uitdaagt, dat ze uit de Schrift  
en haar beginselen zullen bewijzen, dat het  
dwaalt, schijnt er naar zijn oordeel toch nog niet ge-  
noeg over gezegd te zijn.

Daar het een zaak is van ingrijpende betekenis voor  
ons kerkelijk leven, en „Credo” gelijk heeft, dat uit  
de Schrift en haar beginselen moet bewezen worden  
wie in dezen dwaalt, wil ik, hoewel ik meen, dat dit  
kerkrecht, door „Credo” het „oude” genoemd, reeds op  
deugdelijke gronden is bestreden, daartoe een poging  
wag.

Dit te liever, omdat ik verlangend ben, dat, wanneer  
de argumenten er tegen niet steekhoudend zijn, dit  
wordt aangetoond, en „uit de Schrift en haar beginselen  
worde bewezen”, dat dit „oude” kerkrecht, waarvan  
ook ik zoo nieuw opgehoord heb, niet dwaalt maar  
het bij het rechte einde heeft.

Evenwel geef ik nog in 't geheel niet toe, dat degenen,  
die uit de Schrift en haar beginselen willen bewijzen,  
dat dit kerkrecht een dwaling is, nu ook de roeping  
hebben een ander kerkrecht op te bouwen, of dat zij  
afbreken met gevaar, dat er meer naar beneden zal  
storten.

Ik meen toch te mogen constateeren, dat er van  
degenen, die dit kerkrecht als een dwaling hebben  
bestreden, niemand geweest is, die tegen „het historische  
gereformeerde kerkrecht”, zooals dat in belijdenis  
en kerkenorde uitgedrukt is, eenig bezwaar heeft  
ingebracht.

Alleen het punt van de hogere machten boven de  
plaatselijke kerk is in 't geding. Dit punt is niet de  
kern of de grondslag van ons „historisch gereformeerde  
kerkrecht”, zoodat dit opnieuw zou moeten opgebouwd  
worden, wanneer hieraan wordt geraakt. Het is hoog-  
stens een uitlooper in de beschouwing van sommigen,  
die noch in belijdenis noch in kerkenorde eenigen steun  
vindt.

Ook al is er in den loop der geschiedenis veel verschil  
van gedachte geweest, en is er soms praktisch naar  
dit beginsel gehandeld, dit neemt toch niet weg, dat  
het mag worden gediskwalificeerd, zonder dat daarmee  
heel het gebouw van ons „historische gereformeerde  
kerkrecht” in elkaar stort en opnieuw opgebouwd moet  
worden.

Daarom moet van 't begin af vastgehouden worden,  
dat dit het eenige punt is, waarover het alléén  
maar gaat, of de classes en de synoden wer-  
kelijk hogere heerschende machten bo-  
ven de kerkeraden zijn, die eigenmachtig  
in de particuliere zaken van de plaats-  
elijke kerk mogen ingrijpen en ambtsdra-  
gers ontsetten uit het ambt.

Dit is, naar mijn bescheiden meening, de hiër-  
archie, en ik hoop dit te bewijzen.

Waar het beginsel van de hiërarchie om den hoek  
kwam, daar spraken de vaderen door ervaring geleerd,  
van „de klauw van het beest”.

Wat Voetius betreft, het is, door alles wat over hem

vaarlijk voor het Calvinisme, d.i. voor den zuiveren  
dienst van God. Ze zijn éven zondig, éven afgodisch. En  
het meest gevaarlijke en meest zondige ontstaat als men  
de verstands-verheerlijking wil compenseeren met  
de gevoels-verheerlijking, vice, versa — dan tracht  
men den eenen duivel met den anderen uit te werpen.  
En het resultaat is, dat men ze beiden houdt!

Kuyper vecht dan ook geducht tegen de andere af-  
goderijen. Hij spreekt van een tijd „toen scholastiek  
en mystiek en verstandelijke onwil hun bijlen  
en houteelen... aan dit woud van Gods heerlijke plan-  
tinage” legden<sup>4)</sup>. Een tijd — de tijd der na-reformatie —  
toen de Gereformeerde leer bij orthodoxe predikanten  
en leeken meer dan dienstig was „verliep in dat  
„onderwerpelijk gekuvel”, waardoor met Lampe reeds,  
onze eens zoo degelijke theologie een knak kreeg, waar-  
van ze zich dusver nooit weer herstelde”<sup>5)</sup>.

Met name waarschuwt Dr Kuyper zeer nadrukkelijk  
tegen de persoonlijkheidsvereering. Dat woord persoon-  
lijkheid duidt iets aan, bevat een gronddenkbeeld, „dat  
aan de gedachtenfeer der Heilige Schrift geheel vreemd  
is”<sup>6)</sup>. Kuyper speurt er pantheïsme in<sup>7)</sup>.

Een denkbeeld, zoo schrijft Kuyper in 1885, wordt al-  
gemeen verheerlijkt, n.l. dat der persoonlijkheid.  
„Persoonlijkheid” is... een tooverwoord geworden. Een  
soort heilig woord van diepe mysterie, waar alle schat  
der gedachte uit verklaard wordt.

Als een spreker of schrijver of prediker onder hen  
maar eerst weer bij het thema van de persoonlijk-  
heid is aangekomen, o, dan vloeien de wateren, dan

4) „De Heraut”, No. 26.

5) Idem, No. 53.

6) Idem, No. 270.

7) Idem, No. 252.

een verkeerde voorstelling maken van hetgeen onze  
kerken leeren en dat zij niet langer een schibboleth  
maken van een leer, die, mag het zijn in niet-scherpe  
bewoordingen, door onze kerken is afgewezen.

Nog eenmaal moeten we deze conclusie herhalen:  
zij geldt m.i. ook van de praktische bezwaren. Deze  
bezwaren worden in 2 groepen gedeeld. In de eerste  
groep worden dan de bezwaren besproken, die de ge-  
volgen der verbondsbeschouwing raken, zooals die in  
de Gereformeerde Kerken wordt geleerd en de tweede  
groep bespreekt de bezwaren, die ontstaan zijn, doordat  
de Gereformeerde Kerken enkele artikelen in de Kerkorde  
hebben opgenomen.

Over de eerste bezwaren kunnen wij heel kort zijn.  
Het rapport werkt hier met zeer zwaar geschut. Die  
verbondssleer zou leiden tot zorgeloosheid, tot antino-  
mianisme en tot een intellectuele geloofsbeschouwing,  
waardoor het historisch geloof gehouden wordt voor  
een zaligmakend<sup>1)</sup>. Het bevat dan vervolgens een reeks  
van uitspraken, door Gereformeerde voormannen ge-  
daan, die voor deze verbondsbeschouwing waarschu-  
wen<sup>2)</sup>. Wij luisteren gaarne naar deze uitspraken. Zij  
versterken ons in onzen strijd om te zoeken naar de  
rechte verbondssleer, waar wij nog eens hooren, welke  
heilooze gevolgen een onschriftuurlijke verbondssleer  
met zich brengen kan, maar verder zeggen wij tot ons  
zelf: wat heeft de Gereformeerde Kerk hiermede van  
doen? Zij wil beoordeeld worden naar haar belijdenis-  
geschriften, naar haar formulieren en naar haar Syno-  
dale uitspraken en geen van deze geeft grond om ons  
te beschuldigen, dat zulk een leer de onze zou zijn.  
En schrijft dan het rapport ten slotte, dat juist in 1905  
alle hinderpaal weggenomen is om deze doodsleer te  
verkondigen en dat de breuke vergroot is, in plaats,  
dat de bresse is toegemuurd<sup>3)</sup>, dan constateeren wij  
wederom een onvoldoende acht geven op de beslissin-  
gen van de Synode van 1905, en een pogen haar be-  
sluiten in het tegendeel om te zetten.

M. VREUGDENHIL.

1) Rapport, pg. 29.

2) De geciteerde Gereformeerden zeggen ons: men kan  
er door met een ingebeelden hemel verloren gaan,  
die leer leidt tot geestelijke oppervlakkigheid, valsche ge-  
rustheid en zorgeloosheid;  
die leer berooft de prediking van haar ernst en kracht en  
ontneemt aan de sacramenten de gereformeerde betekenis;  
die leer verkeert de leer van Christus;  
die leer verzwakt de betekenis van het geloof;  
die leer ontneemt het gebed zijn waarde en plaats;  
die leer kweekt een geslacht van Nicodemieten, dat van  
geen wedergeboorte meer weet;  
die leer is een zaad, dat den akker der Kerk bederft. Rap-  
port, pg. 35.

3) Rapport, pg. 36.

## De zelfstandigheid der plaatselijke kerk. (I.)

In een der Juninummern van „Credo” komt het vol-  
gende voor:

„Meer dan eens heb ik als mijn overtuiging uit-  
gesproken, dat inzake het onderhavige punt het oude  
kerkrecht weer volle geldigheid verkreeg. Het werd  
in onze kerken nooit losgelaten, maar gedurende een  
korte periode iets eenzijdig belicht. Sinds Assen is  
dit voorbij. Wij leven thans weer onder het oude  
kerkrecht.

Verbreekt men in deze de historie, dan wordt de  
continuïteit losgelaten.

Feitelijk wordt daardoor heel ons kerkrecht op losse  
schroeven gesteld.

Zij, die tegen dit historische gereformeerde kerk-  
recht bezwaar hebben, zullen uit de Schrift en haar  
beginselen moeten bewijzen, dat het dwaalt, en hebben  
tot roeping een ander kerkrecht op te bouwen.

Dit bedrijf moet met bezorgdheid worden gade-  
geslagen.

Begint men eenmaal met breken, dan valt er meer  
naar beneden.

Ook op zijn colleges kon Dr Kuyper tegen deze Scho-  
lastiek razen. „Met name in de Gereformeerde Kerken  
vindt men van die dorre begripswerkers, ook onder de  
predikanten. Als ze 't maar weten te beredeneeren en  
met begrippen in mekaar te schuiven, meenen ze klaar  
te zijn. En zoo treft men dominees aan, die gelijken  
op iemand bij wien een hongerige komt, en die nu zegt:  
Man, je hebt brood nodig, en dat brood bestaat uit  
deeg, hetwelk uit granen bereid wordt, en waar water  
bij nodig is... en die dan, als hij alles anatomisch juist  
den man heeft voorgehouden, vraagt: En hoe smaakt  
het je nou? Zou die man hem niet een slag in zijn  
gezicht geven?... dat dorre en moordende intellectua-  
lisme moet in de kerk bestraft. En geen ding is mij  
zoo pijnlijk dan dat juist van leerlingen dezer Univer-  
siteit, als ze optreden in de kerken, het gerucht loopt,  
dat ze dien weg van het intellectualisme bewandelen.  
Dat ligt aan de manier, waarop de Gereformeerde theo-  
logie is behandeld. Sla 't March maar eens op, en wijs  
me dan één blad zij, waar ge een hart voelt kloppen.  
't Is een begrippenkauwer, anders niet”<sup>3)</sup>.

Inderdaad heeft dus, wie toornst tegen „intellectueel  
schematisme” Kuyper aan zijn zijde.

✱

Maar men moet daarbij nooit vergeten, dat Kuyper  
tegen iedereen vorm van subjectivisme hardnekkig  
den strijd voerde. Wat voor „stuk” van den mensch  
ook op den troon werd gezet, Kuyper rustte niet voor  
hij ook dien afgod had verbrijzeld. Want verstands-  
verheerlijking en gevoelsafgoderij; „ik”- of „zelf”-  
cultuur en persoonlijkheids-verheffing: ze zijn  
allemaal broertjes en zusjes. Ze zijn allemaal even ge-

3) Locus de Creatione, p. 19.